

3. Kakor svetinjo, najdrajšo posest,
Cerkev je jezik branila ji mili,
Pa je tud' narod obdržal se zvest,
Da so ga ravno protivci motili,
V božjem poduku ostala je nada,
Krivna da sila kadaj še propada!
4. Glej! res napočil spoznanja je svit:
Vlada obeta pravično postavio;
Duh je naš zvest pred prestolom razkrit,
Saj le želimo, kar slednjemu pravo,
V srcu gojimo le blage namene,
Vdanost, zvestobo, občutke iskrene.
5. „Svobodo“ cen' mo, ko mater otrók,
Svobodo: zvezdo slovečih predtedov;
Temu povestnica nam je porok,
Komu je znano kaj boljših izgledov?
Z njo pa veljala je zmír le „pravica“,
Vsikdar narodom najboljša kraljica.
6. „Zmaga v svobodi, v pravici je mir!“
Géslo to mora veljati na veke!
Da se državi rodil bode vir
Sreče, in blagru odprle se reke;
Cara v spoznanji tem pa naj obseva
Slava neskončna do zadnjega dneva!

Glavna česka učiteljska skupščina v Pragi.

(Dalje.)

Ko je poročevalec A. Skala dokončal svoj govor, ki je bil z veliko pohvalo in ob-
čim priznavanjem vzprejet, oglasil se je za besedo gosp. Jos. Sokol, vadnični učitelj
v Pragi ter v dolgem, jako zanimivem govoru dokazoval, da je naša šolska mladina
zares preobložena z učevno stvarino. Govoril je nekako tako-le:

Da-si znamo in vidimo, da je šolska mladina preobložena z učevno stvarino, vender
ne moremo najti temu pravega zdravila. Proces poslušanja in razumovanja je zelo za-
pletan ter se ne nahaja v učnej stvarini samej, temveč naslanja se tudi na telesno in du-
ševno dispozicijo šolske mladine. To vidimo lahko sami na sebi. Kadar poslušamo ka-
kega govornika z napeto pozornostjo, razumeli bodemo in si tudi zapomnili to in óno
iz njegovega govora, a marsikaj zopet ne, ter večkrat sami ne vemo, zakaj smo si ravno
ta del njegovega govora zapómneli, a drugzega ne. Nekatere besede govornikove so bajé
vzbujale v nas živejše mišljenje, mi smo si te besede njegovega govora zapametovali in
to je bilo krivo, da nam je odpadlo óno, o čemer je govornik dalje govoril. Tako tudi
otroci nekateri predmet danes pazljivo in živo peslušajo, a drugikrat se za isti predmet,
da si je predavan z isto metodo, prav nič ne zanimajo. Mi torej premalo poznamo
otročjega duhá in otročjo zapomnjivost. Prirodopisec dobro vé, koliko jedine toplote daje
jeden kilogram ogljija, ali mi učitelji ne poznamo jednice, da bi opredéili duševno silo,
razumnost otroško; mi nimamo sredstev, da bi ustanovili, koliko takih jednic imajo otročji
mozgani, in dokler tega ne vemo, težavno nam bode z matematično natančnostjo poka-
zati, v koliko urah n. pr. se morejo otroci kake šole naučiti prirodopis. A s poučevanjem
v šoli, pridobili smo si vender toliko izkušenj, da lahko presodimo, kaj se otroci te-
žavniše, kaj laglje naučé, kaj je otroškemu razumu nezapopadljivo, kaj si lože zapómni-
jo, kaj lahko pozabijo itd., a na podlogi teh izkušenj lahko marsikaj uganemo in tudi ukre-
nemo gledé preobloženja otročjega duhá z učevno stvarino. Pri vsem tem pa nam mora
biti vedno pred očmi: Ne mnogo predmetov površno, temrajše malo in to temeljito.

Govornik obrne zdaj svojo prozornost na nemški jezik ter pravi: Nemški jezik je
pri nas (Čehih) neobligaten predmet v srednjih šolah, in vpraša se, ali spada on v obče
tudi v ljudsko šolo? Govornik presoja ta predmet najpred z metodičnega stališča ter
pravi, da se od českega maturanata navadno zahteva óno temeljito znanje nemškega je-
zika, kakor se to zahteva od nemškega dijaka. Nemški dijak se je učil in vodil v nem-
škem jeziku ves čas in neprestano v ljudske in srednje šoli. Ako vse te ure seštejemo,
ki jih je porabil za svoj materini jezik, dobimo okroglo število 18.000 ur. Česki dijak

pa, ako se je poučeval po 4 ure na teden v nemškem jeziku, porabil je v ta namen v vsem skupaj kakih 1400 ur, tedaj 12krat manj od nemškega dijaka. Iz tega sledí, da bi moral česki dijak vsakej uri dvanajstkrat večjo zapomnost posvetiti, ali bi pa moral šolskim uram dodati še 11 ur izvan šolskega pouka. Še neugodnejšo razmero najdemo na meščanskih šolah. A vendar pošiljajo navzlic vsemu temu česki voditelji svoje otroke v nemško šolo, kar bi ne smelo biti, ker nam to brani domovinska dolžnost. A vrhu teh neugodnosti je treba še pómneti, da je otrok českih roditeljev, ki obiskuje nemško gimnazijo in je zvršil česko ljudsko šolo, izgubil 11.700 ur pripravljanja v nemškem jeziku, ki jih je imel otrok nemških roditeljev v svojej nemškej ljudskej šoli. Takega ravnanja pač ne more noben pravi metodik zagovarjati. Naposled pravi govornik, da nam je treba pred očmi imeti še jeden prigovor z metodičkega stališča. Dobro vemo, da ima nekateri otrok voljo in vse potrebne zmožnosti za glasbo, a zopet drugi ne morajo niti jednega glasbenega tona razločiti od drugega, a nasproti ima ravno tak otrok mnogo sposobnosti za risanje, tretji je zopet izvrsten v računanji, a nobeden teh ne more, da bi napredoval v svojem jeziku. Kako lahko bi bilo mogoče, da bi dijak, v katerem se nahaja duh Newtonov, Stephensonov, Purkynjev, moral zapustiti gimnazijo ter se také popolnem izgubiti za človeštvo, ker nima dovoljne sposobnosti za nemški jezik?

Govornik predlaga, da bi se na českih srednjih šolah, kjer je nemščina obligaten predmet, učila nemščina po primerjalnej metodi, in to, kolikor se tiče pojmoslovja, sintakse, sinonimike in fraseologije. Na ta način bi se mogel vsak učenec dobro učvrstiti v svojem materinem jeziku.

Toliko, kar se tiče srednjih šol. Ali nemški jezik se uči tudi po naših ljudskih šolah, in to ne po postavi, marveč po našej dobrei volji. S tem, da predmet, ki je za českega otroka najtežavnejši, vpeljavamo, dobrovoljno v naše ljudske šole, s tem pač pokazujemo, da nikakor ne mislimo olajšati preobloženja učevne tvarine našej šolske mladini. Govornik preide na pedagogično stališče. Mislimo si ljudsko šolo v kakem malem českem mestu. Mladina se ondu muči s tem težavnim predmetom, in zvršivši ljudsko šolo, zna nemščino malo ali pa morda dobro. Ako jo zna malo, pozabila bode kmalu tudi to, kolikor je zna, in čimur jej je bila potem vsa muka in trud? Ako jo pa zna dobro, še slabejše za našo mladino, kar se mora potlej še vedno dalje vaditi v tem jeziku, a to je mogoče le z občevanjem in jako pridnim čitanjem različnih knjig. A s tem bi bil česki meščan primoran posluževati se jedino le tujega jezika in podpirati zgolj tujo nemško literaturo. Zaradi tega predlaga govornik, da se nemščina iz ljudske šole odpravi, ter kaže na Madjare, Poljake in Hrvate, ki tudi nimajo nemškega jezika v svojih ljudskih šolah.

V svojem daljšem govoru preudarja govornik, kako se je poprej na nemških šolah česka mladina germanizovala, kako se je z vsemi mogočimi sredstvi českemu národu ubijalo v glavo, da mu je nemščina neobhodno potrebna, brez katere ne more nikamor po širokem svetu. Dolžnost je českoga učiteljstva, da národ o tem drugače pouči, da uniči ta čudni kultus jedinoizveličavne nemščine, ter da vzreja národu prave, korenite česke domoljube.

Govor gospoda Sokola je bil z živo pohvalo vzprejet.

Poročevalec Vaclav Štech, učitelj iz Slana, poudarja, da v devetnajstem stoletju ne najdemo nobenega napredka v zdravstvenem obziru, marveč velik nazadek. Spominajmo se samó kratkovidnosti, nervoznosti in tuberkuloze, pa moramo priznati, da je temu res také. Ravnati se nam je treba po dveh izrekih: „Vadite telo!“ in „Pazite na zdrav razvitek šolske mladine!“ Kar se tiče prvega izreka, imamo v ta namen obligatno telovadbo v naših ljudskih šolah, ali to ne ugaja svojej nalogi, ker se zvršuje v premaj-

henem obsegu in na neprimernih prostorih. Kar se pa tiče ónega družega izreka, pómneti je treba, da se naša mladina razven šolskih predmetov uči tudi godbe, risanja in francoskega jezika. S tem preide ubogemu otroku ves dan v neprestanem duševnem delu in napóru, a zvečer nima toliko časa, da bi se mogel nekoliko odpočiti od truda-polnega duševnega dela, ker mora vse svoje izmučene sile posvetiti domačim nalogam in drugim pripravam, pri katerih je tréba zopet glave in rok. Govornik je tega mnenja, da bi treba domače naloge popolnem odpraviti, ali pa vsaj na toliko skrčiti, da bi otroku ostajalo vsaj nekoliko časa za odmor in počitek. Govornik sklene svoj govor z besedami, da samó v zdravem telesu se nahaja tudi zdrava duša. (Konec prih.)

Učiteljska zborovanja v Ljubljani.

II.

Občni zbor „Učiteljskega vdovskega društva“.

(Dalje.)

Občnemu zboru „vdovskega učiteljskega društva“ je predsedoval dné 7. t. m. njega predsednik, mil. g. prošt dr. Anton Jarec. V uvodnem govoru spominja se umrlih udov gg. Vozlačeka, učitelja v Laščah, in J. Zupanca, umirovljenega učitelja, poslednjič organista v Šmartinem pri Gorenjem gradu na Štajarskem. (Zbor v znamenje sožalovanja vstane.)

Gosp. predsednik omenja še dvoje vladnih odlokov; prvi zadeva pravočasno predlaganje letnih izkazov o delovanji društva, drugi odlok pa zadeva davek, ki se ima društvu naložiti pod imenom: „pristojbinska odméra“ (Gebühren-Aequivalent). Nadalje naznani, da je vladi sporočil, da ima „vdovsko društvo“ ljudoljuben humanitaren namen in se vzdržuje z letnimi doneski; premoženje je nastalo nekaj iz darov, nekaj iz plačevanj, ter je vsled tega prosil za prizanašanje z davkom. (Dosihamal še ni bilo odgovora.)

Tajnik in blagajnik gosp. Močnik poroča o društvenem delovanji in o denarnem stanu. Društvu na novo pristopil je učitelj g. France Klinar, sedaj v Dobrunjah. Umrla sta dva uda, in sicer učitelja Vozlaček, kateri je zapustil vdovo in dve siroti, in Zupanec, po katerem žaluje vdova in šest otročičev, ki imajo pravico do podpornine (do 18. leta). Podpiranih je bilo enajst vdov po 80, in tri po 100 gl. na leto. Sirot je bilo podpiranih enajst, a odpadle so tri zarad starosti in bolezni. Temu številu prirastejo sedaj: dve vdovi (po 100 gl. na leto) in osem sirot.

Društveni račun je razviden iz tiskanega računa od 1. septembra 1885. do konca avgusta 1886. l., ki se je udom že na dom poslal, a tudi pri občnem zboru se razdelil.

Društvenega premoženja je v obligacijah 43.750 gold., v hranilničnih bukvicah, dolžnih pismih in gotovini pa 2052 gold. 49. kr., torej vsega skupaj 45.802 gold. 49. kr. Društveno premoženje se je pomnožilo za 919 gold. 28. kr. V obligacijah je lansko leto bilo 42.950 gl., a letos je 800 gl. več toraj vkup 43.750 gold. — Pri občnem zboru je v preteklem letu bilo razdeljenih 130 gl., nekaj po društvenih pravilih, nekaj pa iz dobrote. Odbor je že v letošnji seji dovolil g. Vraniču iz Št. Ruperta na Štajarskem 30 gold., ker je dostojno dokazal izvanredne potrebe v družini. To je vpisano med točko „vdovam in sirotam“.

Ako primérjamo to, kar dobimo od naših udov na vstopnini in letnini, kar znaša 397 gl. s tem, kar dajemo, oziroma, kar smo izdali preteklo leto, namreč 1343 gl. 48. kr., nam primanjkuje 946 gl. 48. kr.; to pa smo nadomestili nekoliko iz obresti, ne-